

COMPETITIVENESS OF SMALL ENTERPRISES IN BRODSKO POSAVSKA COUNTY

KONKURENTNOST MALIH PODUZEĆA U BRODSKO-POSAVSKOJ ŽUPANIJI

DUSPARA, Lena & KNEZEVIC, Sanja

Abstract: *The paper presents the structure and development of small enterprises in Brod Posavina County. Competitiveness is commonly defined economic concept, but often enterprises do not know what competition is and do not know how to gain competitive advantage. Brod Posavina County is one of least developed region in the Republic of Croatia and one of the least competitive. Small businesses are drivers of economic development. The aim of this paper is to present the current state of competitiveness of the economy, and display indicators that can have a significant impact on the competitiveness of Brod Posavina County.*

Key words: *competiveness, enterprise, strategy, Brod Posavina County*

Sažetak: *Radom se prikazuje struktura i razvijenost malih poduzeća u Brodsko posavskoj županiji. Konkurentnost je najčešće definirani ekonomski pojam, no veoma često poduzeća ne znaju što je konkurentnost i ne znaju kako steći konkurentsku prednost. Brodsko posavska županija je jedna od najslabije razvijenih županija u Republici Hrvatskoj i jedna od najmanje konkurentnih. Mala poduzeća su nositelji gospodarskog razvoja. Cilj ovog rada je prikazati aktualno stanje konkurentnosti gospodarstva, te prikazati indikatore koji mogu imati značajan utjecaj na konkurentnost Brodsko posavske županije.*

Ključne riječi: *konkurentnost, poduzeće, strategija, Brodsko posavska županija*

Authors' data: Lena, **Duspara**, univ.spec.oec., Veleučilište u Slavanskom Brodu, Dr. Mile Budaka 1, Slavonski Brod, lena.duspara@vusb.hr; Sanja, **Knežević**, mag.oec., Veleučilište u Slavanskom Brodu, Dr. Mile Budaka 1, Slavonski Brod, sanja.knezevic@vusb.hr

1. Uvod

Posljednjih nekoliko desetljeća priroda poslovnog okruženja je značajno izmijenjena, zbog novih trendova u ekonomiji. Najznačajniji trendovi su: “rast realnog dohotka, rast vrijednosti vremena, virtualizacija i umrežavanje poslovanja, te globalizacija.” [1] Zbog brzih promjena, nepostojanja statusa “quo”, te brzorastuće konkurencije poduzeća su primorana neprestano prilagođavati svoje poslovne strategije tržišnim uvjetima. „Pošto se pravila tržišnog natjecanja neprestano mijenjaju i konkurentske prednosti poduzeća ubrzano zastarijevaju, uspješna poduzeća današnjice rješenje su pronašla u kontinuiranom procesu inoviranja“. [2] Odnosno, poduzeća neprestano trebaju tražiti nove strateške pristupe kako održala održivu konkurentsku poziciju na tržištu.

2. Stvaranje konkurentske prednosti

Globalna ekonomija je uzrokovala porast brzine poslovanja i nadmetanje velikog broja konkurenata na tržištu. Sva poduzeća teže ka postizanju konkurentske prednosti. Da bi se postigla održiva konkurentska prednost poduzeće mora“ imati strategiju koja omogućuje stvaranje novog ili drugačije proizvoda ili usluge u odnosu na konkurente, te mora omogućavati razvijanje kompetitivnih sposobnosti koje konkurenti ne mogu ostvariti. Konkurentska strategija se odnosi na poslovni plan poduzeća da uspješno obavi specifične napore za zadovoljavanje kupaca, ofenzivne i defanzivne korake za izbjegavanje poteza konkurenata, reakcije na prevladavajuće uvjete na tržištu, te je užeg opsega od poslovne strategije.“ [3] Kada poduzeće posjeduje konkurentsku prednost na tržištu ono ima mogućnost da postane tržišni lider i na osnovu toga da ostvaruje iznadprosječne profite. Za postizanje konkurentske prednosti potrebno je implementirati i provoditi strategiju. Implementacija strategije je postizanje sklada između načina ostvarenja ciljeva i zadataka. Važno je definiranu strategiju uskladiti s organizacijskim mogućnostima, kulturom unutar organizacije, sustavom nagrađivanja i sl. Zbog toga se i kaže da je implementacija interni proces unutar poduzeća, koji sa svim svojim aktivnostima čini potpunu poslovnu mogućnost poduzeća. Kada se govori o implementaciji strategije onda se misli na više elementa koje ona uključuje. To mogu biti:

- „Izgrađivanje sposobne organizacije
- Preusmjeravanje resursa na strateški kritične aktivnosti
- Postavljanje strateški-podražavajuće politike
- Održavanje najboljih praksi i programa za kontinuiranim poboljšanjem
- Postavljanje informacija, komunikacije i operacijskih sistema
- Motiviranje ljudi da slijede postavljene ciljeve
- Povezivanje nagrada s dobivenim rezultatima
- Stvaranje korporacijske kulture koja podržava strategiju
- Korištenje vodstva koje je potrebno za vođenje procesa prema naprijed i održavanje poboljšavanja“ [4]

3. Konkurentnost poslovanja u Brodsko posavskoj županiji

Temelj gospodarstva u Brodsko posavskoj županiji, osim poljoprivrednog sektora je prerađivačka industrija. Prerađivačka industrija kao nositelj ekonomske djelatnosti temelji se na poslovanju većeg broja malih, srednjih i velikih poduzeća. Značaj ovog rada bazira se na konkurentnosti malih poduzeća koja su nosioci prerađivačke industrije u Brodsko posavskoj županiji. Struktura poduzeća prema veličini u prerađivačkoj industriji u Brodsko posavskoj županiji prikazana je u nastavku teksta u tablici 1.

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2016.
Malo	198	216	237	232	219	227
Srednje	10	12	12	11	11	9
Veliko	4	3	3	4	4	3

Tablica 1. Struktura poduzeća prema veličini u prerađivačkoj industriji u Brodsko posavskoj županiji (izrada autora prema [5])

Sukladno tablici 1 vidljivo je da u prerađivačkoj industriji ima najviše malih poduzeća. U promatranom vremenskom razdoblju broj srednjih poduzeća se smanjuje, dok je velikih poduzeća u promatranom razdoblju u prosjeku između 3-4. Kako bi se prikazalo stanje i značaj koji ima prerađivačka industrija, u nastavku teksta u tablici 2 prikazani su podaci za nekoliko sektora na nacionalnoj razini.

	Prerađivačka industrija	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	Trgovina na veliko i malo	Građevina	Prijevoz i skladištenje
Prihodi	1.663.303 €	871.242 €	1.036.981€	471.170 €	993.372 €
Dobit	42.094 €	-3.441 €	16.301 €	-1.686 €	-2.223 €
Novostvorena vrijednost	311.269 €	140.990 €	114.757 €	97.141 €	270.331 €
Produktivnost	17.194 €	14.696 €	16.780 €	15.539 €	17.838 €
Zaposleni	18	10	7	6	15

Tablica 2. Prosjek sektora u 2014 na razini Republike Hrvatske [6]

Značajnost prerađivačke industrije ogleda se u udjelu koji ostvaruje s obzirom na prihode, novostvorenu vrijednost i produktivnost. Prema tablici 2 vidljivo je da je prerađivačka industrija sektor sa najvećim udjelom poslovanja i najboljim poslovnim rezultatima u usporedbi sa poljoprivredom, šumarstvom i ribarstvom, trgovinom na veliko i malo, građevinom i prijevozom i skladištenjem. Ima najveći prosjek prihoda, dobiti, novostvorene vrijednosti, produktivnosti i najveći prosječni broj zaposlenih. S obzirom na prikazane podatke treba poticati i razvijati ovaj sektor kako bi mogao ostvariti prosperitet cijele županije. Kako bi se zornije prikazalo stanje u BPŽ u tablici 3 prikazan je prosjek pojenih županija po određenim pokazateljima.

	Brodsko posavska županija	Varaždinska županija	Istarska županija	Osječka županija	Grad Zagreb županija
Prihodi	519.606 €	813.833 €	386.894 €	679.485 €	1.301.511 €
Dobit	-683 €	9.332 €	12.662 €	4.696 €	37.899 €
Novostvorena vrijednost	111.887 €	141.986 €	97.377 €	115.818 €	241.596 €
Produktivnost	12.854 €	12.922 €	20.426 €	14.439 €	24.698 €
Zaposleni	9	11	5	8	10

Tablica 3. Prosjek županija pojedinih pokazatelja u 2014 godini [6]

Tablica 3 prikazuje da je Brodsko posavska županija prema svim pokazateljima najslabije razvijena. Ima najnižu razinu prihoda u odnosu na druge prikazane županije, posluje sa gubitkom, ima najnižu produktivnost i jednu od najnižih novostvorenih vrijednosti. Kako i se zornije prikazalo stanje u Brodsko posavskoj županiji, tablica 4 prikazuje rang konkurentnosti, rang poslovnog okruženja i poslovnog sektora, te indeks razvijenosti regija u Republici Hrvatskoj.

Županija	Ukupni rang konkurentnosti 2013.	Rang poslovnog okruženja	Rang poslovnog sektora	Indeks razvijenosti
Grad Zagreb	1	2	3	186,40
Varaždinska	2	1	2	86,34
Istarska	3	9	1	156,80
Međimurska	4	6	4	69,65
Primorsko-goranska	5	8	6	139,21
Zadarska	6	3	8	106,39
Zagrebačka	7	4	5	124,23
Koprivničko-križevačka	8	5	7	59,19
Splitsko-dalmatinska	9	7	11	93,75
Dubrovačko-neretvanska	10	10	10	120,84
Osječko-baranjska	11	13	9	46,07
Krapinsko-zagorska	12	12	12	73,24
Karlovačka	13	11	13	56,34
Šibensko-kninska	14	16	15	80,93
Bjelovarsko-bilogorska	15	15	16	23,29
Brodsko-posavska	16	14	14	18,43
Ličko-senjska	17	20	20	64,82
Virovitičko-podravska	18	17	17	5,56
Sisačko-moslavačka	19	19	19	38,70
Vukovarsko-srijemska	20	21	18	18,73
Požeško-slavonska	21	20	21	33,81

Tablica 4.: Županije rangirane prema konkurentnosti u RH u 2013. [7]

Prema tablici 4, Brodsko posavska županija je u 2013. godini prema rangu konkurentnosti bila na šesnaestom mjestu. Što znači da je među slabije razvijenim regijama Republike Hrvatske. Iako je prema rangu poslovnog okruženja i poslovnog sektora na četrnaestom mjestu. Konkurentnost županija govori o potencijalu za rad. Županije s niskom konkurentnosti imaju i niži BDP po stanovniku. Razvojne politike pojedinih županija bi se trebale pozabaviti problematikom zašto se razvojni potencijal ne pretvara u novu vrijednost. Prema Nacionalnom vijeću za konkurentnost najveći problem Brodsko posavske županije leži u tome što ima 35,6% udjela pomoći u ukupnim prihodima. Razlika između najbogatijih i najsiromašnijih županija u 2013. godini bila je 1:3,19 i to između BDP-a po stanovniku u Brodsko posavskoj županiji i BDP-a po stanovniku u gradu Zagrebu. Znači, prema BDP-u u 2013. Godini Brodsko posavska županija je najslabije i najlošije razvijena regija u Republici Hrvatskoj.

4. Zaključak

Prema podacima o konkurentnosti i razvijenosti županija, Brodsko posavska županija se nalazi u grupi najslabije razvijenih regija u Republici Hrvatskoj. Razvoj poduzetništva kao jednog od glavnih preduvjeta za gospodarski prosperitet nema pozitivne prilike i okruženje u BPŽ. Potrebno je napraviti strateški zaokret u političkom i gospodarskom razvoju ove županije, kako bi započeo razvoj i kako i se počeli mijenjati loši makroekonomski pokazatelji. Potrebno je prvenstveno potaknuti i ohrabriti nove poduzetnike da krenu u poduzetničke poduhvate, te postojećim poduzetnicima omogućiti bolje uvjete poslovanja. Druga stvar je da bi se trebalo privući investitore, jer u BPŽ stiže nešto manje od 1% svih investicija na nacionalnoj razini. Potom, potrebno je naći strateške modele i metode na osnovu kojih se može pokrenuti i razviti prerađivačka industrija, te poljoprivreda koje su glavni nositelji razvoja. Treba prepoznati prilike i stvoriti snage koje će prvenstveno malim poduzećima, ali i drugim poslovnim subjektima omogućiti postizanje konkurentnosti ne samo na nacionalnoj razini, već učiniti proizvode konkurentnima i za tržište Europske unije.

5. Literatura

- [1] Kolaković, M. (2006.) *Poduzetništvo u ekonomiji znanja*, Sinergija, Zagreb, str. 162
- [2] Stopford, J.M., Baden-Fuller, C.W.F. (1994.) *Creating corporate entrepreneurship*, Strategic management journal, Vol. 15, str 522
- [3] Thompson, A. A. i Strickland, S. J. (2006). *Strateški menadžment*, Mate, Zagreb, str 5
- [4] Buble, M. et.al. (2005). *Strateški menadžment*, Sinergija, Zagreb, str 235
- [5] Hgospodarska komora, Županijska komora Slavonski Brod
- [6] Poslovna Hrvatska, *Dostupno na: www.poslovna.hr Pristup: 10.04.2016.*
- [7] Nacionalno vijeće za konkurentnost, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske 2013, *Dostupno na: www.konkurentnost.hr Pristup: 13.03.2016.*

Photo 016. Wedding / Vjenčanje